

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. *Brynet 3* Fylke: *Telemark*
 Tilleggsspørsmålnr. Herad: *Lanndal*
 Emne: *Brynet* Bygdelag: *Faryø'bygda*
 Oppskr. av: *Jens P. Faryø* Gard: *Mityaarden*
 (adresse): *Faryø st.* G.nr. *6* Br.nr. *1*

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Det vanligste ord i bygda er Brynet, og naar man bruket det kaldes det aa bryne, og somme kalle ogsaa bryne for bryneskein. Har ikke hørt noe andet navn end bryne og bryneskein her i bygda.
2. Naar bruktes mest bryner av klonstsein, og deen av naturstein, naturlige bryneskein fins ikke i bygda, i den tid di brukte naturstein til bryner saa fik di den fra Leidsborg i Telemark som mereste naturlige bryneskeinsten, mest bare som emner, saa di maate slipes endel, for di kunde tas i bruk.
3. Alle grovere eggjerns blir altid slipt paa en rund slipestein og efterpaa brynt med et bryne, men for eksempel jaan er det speldu man bruket bryne paa efter slipingen, da bruket man gjerne noe som vi kalder slykestikke gjort av eldre, til porsvik, som blir insat med fin sand en gang iblandt naar det bringes paa, det gjøres paa den maate at man setter slykestikka under vand og saa har sand paa og slykter den derpaa mot et haardt slykke bre for at faa sanden godt ind, den slykestikke gir god egg, og er saa hurtig og bruke at man kan kvesse en sly paa en brøddel av tid, hvad man maa bruke med et bryne.

Finere redskap som barbertkniiver blir nok kvesst
bare med byne, men høvellenner maa nok
paa slipestein en gang iblant.

4. Kan ikke huske, og har aldrig hørt av di
elste jeg kan huske at di fortalte at bruke og
bygne Gvaen med hammer, hvis det har
vært brukt her i bygda saa maa det være fler hūn-
dende aar siden, for det maa ha vært for di og
slipestein, og slipesteiner av naturstein
er her paa hver gaard, og man kan ikke
se at di har smitta noe i størelse paa de
siste 70 aar, saa di har vært i bruk i vel-
dig lang tid.

5. Slipesteinen stod altid hjemme paa gaar-
den, en stein som laa stille, og som di førte
redskaper fram og tilbake paa har jeg aldrig hørt
om her.

6. Hvorlunge di brukte Gvaen mellom hver
gang di slifte den paa slipestein var av-
hengig av om det var god eller daartig egg i
Gvaen, hvis di kende bruke den kalne da-
gen uten at slipe den var den holden for
at være rigtig god, men selvfølgelig brukte
di skrykstilke paa den oftere, men naar
Gvaen blev for tyk i eggen av skrykingen saa
var di paa slipesteinen med den.

7. Pryper av stein blir tylden brukt paa Gvaen
det maa da være hvis man steinkjægger, men
ellers bruker man bare Skrykstilka. (se no 3)
Skrykstilka har di med sig hjemme fra, den blir
som før nevnt laget av eldre jord's eik og inset
med sand, den er cirka 14a 15 tommer lang og
1/2 tomme tyk cir. 2 tommer brei, og skaft gjør
i samme bestykke, et kending redskap, der gir
god egg i Gvaen.

8. Naar Gaaen skal stipes har di den altid av orvet, og naar di stiper den holder di den for det meste med eygen paa sig, enkelte holder den nok mot sig iser naar di stiper 2 manen paa en stein, til at feste Gaaen til orvet brukte di en 1/2 toms bred sterk rem som di slog omkring og med en Kille av god ask som di slog i en paa oven og ind paa neden og Gaaen blev sittende som i en skruestikke, i den senere tid har di brukk en jernhakk med en eller to skrues i

9. Naar di stryker Gaaen bruker noen at holde Gaaen slik at odden viser mot bakken, mens andre holder den slik at odden viser ret frem, noen foryd paa skidov og langovs stilling under strykning blir omtrent som for langov.

Naar di ^{bruk}strykeslikke saa har det verk paa den maaten at di har stikke den indenfor bukkeselene bak paa ryggen, eller indenfor bukkespenne bak.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
 adr. NORSK FOLKEMUSEUM 257
 BYGDØY